

Posudek vedoucího bakalářské práce: Tomáš Hrubý, *Daktyloskopie optikou českého denního tisku mezi lety 1900–1938*, Praha 2024, FHS UK, Katedra historických věd, 38 s.

Tomáš Hrubý v předložené bakalářské práci hledá odpověď na otázku, zda a jak český meziválečný tisk psal o daktyloskopii, tj. policejní metodě identifikace založené na otiscích prstů. Přestože o historii meziválečných československých bezpečnostních složek a nověji také kriminologie existuje značné množství literatury, téma, které si autor zvolil, tedy obeznámenost tehdejší československé, resp. české, společnosti s novou policejní technikou a způsoby, jakým tato metoda byla ze strany bezpečnostních složek prezentována v tisku, považuji za nosné. Má totiž potenciál otevřít prostor takovému bádání, jež by dokázalo existující výzkumy vhodně propojit s kulturními a sociálními dějinami meziválečného Československa. Bohužel musím konstatovat, že autorovi se tímto směrem vykročit nepodařilo. Některá základní hodnotová východiska sdílí jak s tuzemskou sekundární literaturou, tak dokonce s dobovými prameny, s nimiž v textu pracuje. To se týká hlavně prezentace daktyloskopie jako nejmodernější a vědecké metody identifikace, s níž byl v policejních a kriminologických kruzích na mezinárodní (evropské) i československé úrovni spojen značný technooptimismus. Daktyloskopie byla vnímána nejen jako metoda policejní identifikace (zjištění totožnosti), ale také jako technologie, která nakonec měla pomoci předcházet páchání trestné činnosti.

Celek práce tvoří šest kapitol, včetně úvodu a závěru. V úvodu autor nastiňuje zvolené téma, předkládá základní badatelské otázky a věnuje také prostor vymezení pramenné základny i zvolené metodologie. Obě tyto poslední části úvodu však považuji za problematické a jedny z nejslabších míst textu. Ačkoliv Tomáš Hrubý srozumitelně nastiňuje, jakým způsobem vyhledával prameny v digitalizovaném českém tisku meziválečného období, neuvádí v textu, kolik článků se mu pomocí zvolených klíčových slov vlastně podařilo najít. Navíc v této části kromě přiblížení pramenů předkládá také stručný komentář vybrané sekundární literatury, což neodpovídá jejímu názvu. Následující část, kde se autor přihlašuje k aplikaci diskurzivní analýzy, působí v celku textu pouze deklarativním dojmem, protože slovo diskurz se ve zbytku práce nenachází ani jednou. Namísto nepovedené definice diskurzivní analýzy by autor mohl lépe popsat, jakým způsobem s nalezenými texty o daktyloskopii pracoval. Třídil je do kategorií? Podle jakých kritérií tyto kategorie vytvořil?

Účelem následujících tří kapitol je nastínění několika různých kontextů: vydávání denního tisku a časopisů v době první republiky, vývoj daktyloskopie a její zavedení do policejní praxe na území českých zemích. Všechny tři kapitoly představují kompilace existující sekundární literatury. Pozitivně hodnotím skutečnost, že Tomáš Hrubý ve všech třech případech používá i zahraniční tituly. Současně ovšem poměrně často jako sekundární literaturu používá publikace, které vznikly přímo v době první republiky, případně v 80. letech minulého století. Namísto nich by přitom bylo možné použít současnou odbornou literaturu. Ta by mu poskytla nejen konkrétní informace typu počtu vydávaných tiskovin, ale také širší kontext a odbornou interpretaci. Tímto způsobem by si od dobových publikací i pramenů mohl vytvořit dostatečný interpretativní nadhled, což se mu v textu bohužel nedaří. I po jazykové stránce nejsou tyto tři kapitoly – ostatně jako celá práce – zpracovány na nikterak vysoké úrovni. Autor se na mnoha místech opakuje; znovu a znovu uvádí, co bude v následujících částech dělat a velmi volně nakládá také s citacemi ze sekundární literatury. Jako příklad lze uvést citaci na straně 16, která pochází z vynikající kolektivní monografie *Criminals and Their Scientists* (2006): nejenže není v poznámce uvedena správná bibliografická citace (tj. autor/ka konkrétního příspěvku a konkrétní strana), ale také není jasné, k čemu má vybraná citace na daném místě textu sloužit a jaký význam mělo citovaná pasáž v původním příspěvku. Také v této třetí kapitole současně Tomáš Hrubý pracuje s dobovými publikacemi průkopníků daktyloskopie (např. Francis Galton) a policistů (Václav Nosek) jako se sekundární literaturou, nikoliv jako s prameny.

Jádro práce tvoří několik částí třetí kapitoly a zejména celá čtvrtá kapitola. Zde autor již používá prameny, aby nejprve ukázal, jakým způsobem dobový tisk prezentoval daktyloskopii úspěšně se

etablující v policejních sborech habsburské monarchie a následně meziválečného Československa. V této části ukazuje, jak dobový český tisk v podstatě přebíral oficiální tiskové zprávy, které daktyloskopii vykreslovaly jako vynikající moderní techniku identifikace a rozhodující význam v těchto prezentacích hrála čísla (počty daktyloskopovaných osob, jejich růst a s tím spojená funkce – zamezení uvádění falešných jmen pachatelů). Tomáš Hrubý současně ale naznačuje, že toto vítězné tažení daktyloskopie doprovázela celá řada v podstatě falešných nadějí týkající se použití této techniky i představ o jejím fungování. Konkrétně se jednalo o představu otisk zubů namísto prstů (s. 27) apod. Tato „falešná“ optimistická představa v době první republiky následně přecházela v kritiku práce policie, která zaostávala za očekáváním, když se jí nepodařilo pachatele vypátrat pomocí daktyloskopie. Ačkoliv autor tyto momenty nedokázal v práci dostatečně vytěžit – a zde je potřeba vzít v úvahu, že se jedná o bakalářskou práci – je zřejmé, že se mu daří přinejmenším vhodně vybírat prameny, které dohromady tvoří velmi podnětný celek. Obdobné stinné i kladné stránky obsahuje čtvrtá kapitola. Té by prospěla výrazně analytičtější práce s předkládanými prameny a jasnější vymezení její koncepce. Proč autor vybral právě uvedené dva příklady a co přesně na nich vlastně ilustruje?

Předložená bakalářská práce tedy má celou řadu nedostatků a prakticky na všech rovinách (formulační, jazyková, koncepční atd.) trpí množstvím problémů. Jako vedoucí práce však konstatuji, že Tomáš Hrubý do textu vložil značné úsilí, které jsem měl možnost za více než jeden rok sledovat, a přestože se mu ve finální podobě nepodařilo vypořádat se všemi nedostatky, ke kterým jsem mu po celou dobu poskytoval zpětnou vazbu, prošel text od první podoby zásadní proměnou. Právě s ohledem na autorovo setrvalé úsilí text zlepšit a s přihlédnutím k potenciálnímu přínosu vybraného tématu **doporučuji** práci k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako **dobrou** (3).

V Praze 21. 8. 2024

Pavel Baloun